

België in de voorhoede van de wereldwijde academische boycot tegen Israël: Historische oproep tot actie

Brussel, 15 januari 2025

In een nooit geziene actie hebben bijna 7.000 universiteitsmedewerkers en studenten van alle Belgische universiteiten over de taalgrenzen heen een [open brief](#) ondertekend waarin ze eisen dat er een einde komt aan de academische samenwerking met Israëlische instellingen. De brief, gericht aan de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Conseil des rectrices et recteurs (CRef), vertegenwoordigt de grootste collectieve aanklacht tegen de mensenrechtenschendingen van Israël in Gaza en Palestina ooit vanuit de Belgische academische wereld.

Onder de [ondertekenaars](#) bevinden zich 29 decanen, 64 departementshoofden, 1.107 professoren, 1.518 onderzoekers, 634 administratieve, technische en onderwijs medewerkers, en 3.290 studenten. Wereldberoemde academici, kunstenaars en activisten die eredoctoraten hebben ontvangen van Belgische universiteiten hebben zich ook aangesloten bij de oproep, waaronder Ken Loach, Greta Thunberg, Brian Eno, Didier Fassin, Nancy Fraser, Françoise Vergès, Paul Gilroy, Marlene Dumas, Frank Mugisha en Alain Platel. Volgens Itamar Shachar, professor aan de Universiteit Hasselt, geeft deze collectieve brief een ongekend en historisch signaal aan de Belgische universiteiten om hun beleid in overeenstemming te brengen met het internationaal recht door samenwerkingen met Israëlische universiteiten te beëindigen en te pleiten voor de uitsluiting van Israël uit Europese financieringsprogramma's.

De open brief wordt gepubliceerd temidden van Israëls aanhoudende genocide in Gaza en de langdurige schendingen van het internationaal humanitair recht, misdaden tegen de menselijkheid en andere ernstige misdaden tegen Palestijnen. Historische uitspraken van het Internationaal Gerechtshof (ICJ) en het Internationaal Strafhof (ICC) hebben de straffeloosheid van Israël scherp aan de kaak gesteld. Het ICJ heeft geoordeeld dat Israël schuldig is aan mogelijke schendingen van het Genocideverdrag, en heeft de illegaliteit van de bezetting van Palestijnse gebieden en andere schendingen van het internationaal recht opnieuw bevestigd. Bovendien heeft het ICC in een baanbrekende beslissing in november 2024 arrestatiebevelen uitgevaardigd voor misdaden tegen de menselijkheid tegen Benjamin Netanyahu, premier van Israël, en Yoav Gallant, voormalig Israëlisch minister van Defensie.

Een juridische en morele plicht

De brief benadrukt het bindend karakter van deze internationale uitspraken en stelt dat Belgische universiteiten, als publieke instellingen, een wettelijke verplichting hebben om samenwerkingen te beëindigen die in strijd zijn met het internationaal recht. Dit omvat het beëindigen van overeenkomsten met Israëlische instellingen die direct of indirect betrokken zijn bij mensenrechtenschendingen, evenals het opschorten van Israëls deelname aan Europese onderzoeks- en onderwijsprogramma's. "Universiteiten hebben zichzelf lang gepositioneerd als bastions van morele integriteit en internationale samenwerking", stellen de initiatiefnemers. "Nu is het tijd om principes te koppelen aan actie. Door te blijven samenwerken met Israëlische

instellingen riskeren we niet alleen medeplichtigheid aan misdaden, maar ook het ondermijnen van de fundamenteën van het internationaal recht.”

Zoals Gert Van Hecken, professor aan de Universiteit Antwerpen en een van de initiatiefnemers van de brief, het stelt: “Te lang wordt neutraliteit door academische instellingen ingeroepen als een schild om verdere passiviteit te rechtvaardigen, wat feitelijk medeplichtigheid betekent aan ernstige mensenrechtenschendingen. Wat Belgische academici en studenten nu eisen is een engagement voor *echte* neutraliteit, een neutraliteit die zich onthoudt van het ondersteunen of verder samenwerken met Israëlische universiteiten waarvan is aangetoond dat ze medeplichtig zijn aan mensenrechtenschendingen door de Israëlische staat”. Echte neutraliteit, aldus de ondertekenaars, vereist naleving van het internationaal recht en de weigering om instellingen te legitimeren of te steunen die betrokken zijn bij schendingen van het Genocideverdrag en andere dwingende normen van het internationaal recht. Zoals Barbara Van Dyck, onderzoeker aan de ULB, stelt: “Nu is het moment om principes om te zetten in actie”.

De brief benadrukt ook de goed gedocumenteerde medeplichtigheid van Israëlische academische instellingen. Talrijke internationale rapporten en experts wijzen op de rol van de Israëlische academische wereld in militair onderzoek, beleidsontwikkeling en het bieden van intellectuele rechtvaardiging voor de apartheidspolitiek en het systematische geweld tegen Palestijnen door de Israëlische staat. In de afgelopen 14 maanden hebben, ondanks internationale uitspraken, de meeste Israëlische instellingen rechtstreeks oorlogsactiviteiten gefaciliteerd, waaronder de universiteit van Tel Aviv die een “engineering war room” oprichtte om het Israëlische leger te ondersteunen.

Belgisch leiderschap in academische boycot

Hoewel België snel sancties oplegde en zijn academische instellingen opriep om samenwerkingen met landen zoals Iran en Rusland op te schorten, weigerde de regering soortgelijke stappen te ondernemen tegen Israël, ondanks massale protesten van het maatschappelijk middenveld. Zoals Koenraad Bogaert, professor aan de Universiteit Gent, stelt, is een consistente aanpak vereist ten aanzien van Israël, en zijn Belgische universiteiten goed gepositioneerd om Europese partners op te roepen om Israël's deelname aan door de EU gefinancierde programma's te schorsen. “Deze overweldigende steun van alle Belgische universiteiten is misschien wel de sterkste collectieve academische oproep tot gerechtigheid voor het Palestijnse volk van de laatste jaren,” merkt Omar Salamanca op, onderzoeker aan de Université Libre de Bruxelles en de Universiteit Gent, en een van de initiatiefnemers van de open brief.

Een oproep tot verantwoordelijkheid voorbij een staakt-het-vuren

Hoewel de aanhoudende genocide in Gaza een belangrijk aandachtspunt blijft, benadrukken de ondertekenaars dat de bezorgdheid verder reikt dan de recente gebeurtenissen. Ze waarschuwen tegen zelfgenoegzaamheid bij een mogelijk staakt-het-vuren en wijzen op de systemische aard van Israël's militaire bezetting en apartheidbeleid, die door het Internationaal Gerechtshof als illegaal zijn verklaard. Zoals Edina Dóci, professor aan de UCLouvain, stelt: “De internationale gemeenschap moet Israël verantwoordelijk houden om ervoor te zorgen dat schendingen van het internationaal recht niet genormaliseerd worden. Het nalaten om actie te ondernemen zal de wereldwijde rechtsorde verder uithollen, waardoor alle landen kwetsbaar worden.”

Appendix: Quotes van enkele ondertekenaars

Petra De Sutter: “Het is onze morele en wettelijke plicht te doen wat nodig is om het oorlogsgeweld in Gaza zo snel mogelijk te doen stoppen. Business as usual staat gelijk aan medeplichtigheid aan één van de grootste schendingen van het internationaal humanitair recht van onze tijd. Ook de academische wereld heeft hier een verantwoordelijkheid te nemen, en daarom teken ik met overtuiging deze open brief.”

Brigitte Herremans: “The acceptance of Israel's genocide in Gaza and the defeatism about the occurrence of international crimes, also within academic circles, is deeply troubling. The non-action by academic institutions sends a message that Israel can continue destroying the Palestinian education system, and that our institutions will find a way to accommodate or legitimize ongoing cooperation with Israel. I object to the failure of Belgian universities to take meaningful action to avoid complicity in Israel's internationally wrongful acts.”

Anne Morelli (Professeure honoraire de l'ULB) : "Les historiens des prochaines décennies découvriront que la communauté universitaire n'est pas restée muette devant les horreurs perpétrées par Israël à Gaza. Elle a, au moins, essayé, avec ses moyens, de faire quelque chose pour alerter l'opinion publique et faire changer la politique belge envers la Palestine "

Philippe Van Parijs (UCLouvain): Killings, destructions and humiliations may help provide some short-term security. But even those who admire Israel's achievements must acknowledge that the indignation and hate these actions trigger can only make the prospects of a lasting piece even more elusive and undermine the legitimacy of the very existence of the state of Israel. The letter calls for suspending all institutional academic collaboration with Israeli universities, appropriately not with individual Israeli academics. Signing it is most unlikely to do much to halt the folly. Hardly more than an anonymous participation in a demonstration. But it is the very least we can do.

Eva Brems (UGent): 'Ik ben er trots op dat mijn universiteit haar samenwerkingsprojecten toetst aan mensenrechten. Wat we hier vragen, ligt in het verlengde daarvan. Mensenrechten kunnen maar een duurzaam project zijn als iedereen er binnen zijn eigen mogelijkheden verantwoordelijkheid voor opneemt. We kunnen meer dan we soms denken, als individuen en als universiteiten'.

Marleen Temmerman: “Al 14 maanden zijn we getuige van de ergst mogelijke schendingen van het Internationaal Recht, waaronder ook doelgerichte aanvallen op ziekenhuizen, gezondheidswerkers en humanitaire hulpverleners. Zwijgen terwijl dit geweld voortduurt, is onaanvaardbaar. De academische gemeenschap kan en moet een voorbeeld stellen. Om die reden ondersteun ik deze open brief met heel mijn overtuiging.”

Geert Molenberghs (UHasselt/KUL): Als biostatisticus, werkzaam in volksgezondheid en hoger onderwijs, vind ik het ondraaglijk dat de gezondheids- en onderwijsinfrastructuur van een gans volk vernietigd wordt, samen met de culturele identiteit en fysieke en mentale integriteit van het Palestijnse volk. Dit gebeurt, verhoudingen in acht genomen, op een ongeziene schaal. Als academische gemeenschap mogen we niet lijdzaam toezien.